

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

STTK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

STTK pitää perusteltuna, että huoltovarmuuden tavoitteet päivitetään vastaamaan toiminta- ja turvallisuusympäristössä tapahtuneita muutoksia.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

-

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Esitysluonnoksen mukaan Huoltovarmuuskeskus olisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluva valtion virasto. Huoltovarmuuskeskuksen asemasta ei ole säädetty voimassa olevan huoltovarmuuslain säännöksissä, vaan Huoltovarmuuskeskuksen asema valtion laitoksena on kirjattu lainsäädännön perusteluihin. Esityksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen muuttaminen valtion virastoksi selkeyttäisi sen oikeudellista asemaa. Viranomaisaseman täsmentäminen selkeyttää myös Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien hoitoon, virkavastuuseen sekä tiedonvaihtoon ja virka-apuun liittyviä edellytyksiä.

STTK kannattaa Huoltovarmuuskeskuksen aseman selkiyttämistä viranomaisena.

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Esityksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen tosiasiallisesti toteuttamat tehtävät ovat tällä hetkellä laajemmat kuin mitä voimassa olevaan huoltovarmuuslakiin ja huoltovarmuusasetukseen on kirjattu. Tämän vuoksi Huoltovarmuuskeskuksen tehtäviä tulee täsmentää ja tarkentaa. Lisäksi odotukset Huoltovarmuuskeskuksen toimintaa ja kansallista huoltovarmuutta kohtaan ovat lisääntyneet samalla, kun toiminta- ja turvallisuusympäristö on muuttunut.

STTK pitää tärkeänä, että uusien tehtävien aiheuttamaa työmäärää arvioidaan suhteessa henkilöstöresursseihin. Mahdolliseen lisätyöhön on osoitettava niiden hoitamiseen tarvittavat resurssit.

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien osalta pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin Huoltovarmuuskeskuksen roolista julkishallinnon, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistoiminnassa huoltovarmuusasioissa. STTK pitää tärkeänä, että järjestökenttä on kattavasti mukana yhteistyössä.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

STTK esittää, että esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin lisätään henkilöstön edustus Huoltovarmuuskeskuksen johtoryhmässä.

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

-

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Lain 8 §:ssä säädetään neljäksi vuodeksi kerrallaan asetettavasta ohjausryhmästä. Ryhmän asettaa työ- ja elinkeinoministeriö ja edustettuina ovat toimialaohjaavat ministeriöt. Ryhmän tehtävänä on mm. käsitellä ja hyväksyä Huoltovarmuuskeskuksen tulossopimus, kehys- ja talousarviot ja tilinpäätöskannanottoasiat sekä merkittävät Huoltovarmuuskeskuksen strategiset linjaukset.

Ottaen huomioon ohjausryhmän päätöksenteon vaikutukset henkilöstön asemaan ja tehtäviin, STTK pitää perusteltuna, että lakiin kirjataan henkilöstöjärjestöjen edustus ohjausryhmään sekä mahdollisiin muihin valmisteluryhmiin.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

STTK pitää tärkeänä, että huoltovarmuusneuvostossa ovat edustettuina kaikki palkansaajakeskusjärjestöt. Neuvoston rooli on keskeinen yhteisen tilannekuvan ja ymmärryksen muodostamisessa.

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

-

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskyykyvarausten hankinta

-

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteet rahoitettaisiin osin valtion talousarviosta ja osin huoltovarmuusrahastoon tuloutettavan huoltovarmuusmaksun tuotolla. Lisäksi ehdotetaan mahdollisia häiriötilanteita ja ennakoimattomia kriisitarpeita varten lainanottovaltuutta korotettavaksi nykyisestä 200 miljoonasta eurosta 600 miljoonaan euroon.

Huoltovarmuusrahaston lainanottovaltuuden enimmäismäärä on pysynyt samana vuodesta 1994 lähtien. Reaaliselta arvoltaan lainanottovaltuuden arvioidaan ainakin puolittuneen vuoteen 2019 mennessä. Vaikka lainanotto on tarkoitettu hyvin poikkeukselliseksi toimeksi, on lopullisessa hallituksen esityksessä arvioitava tarkemmin, riittävätkö lainanottovaltuudet mahdollisiin poikkeustilanteisiin.

STTK katsoo, että rahoitusmallin on turvattava pidemmällä aikavälillä Huoltovarmuuskeskuksen toiminnalle riittävä rahoituksen taso ja kyky vastata parhaalla mahdollisella tavalla äkillisiin tarpeisiin.

STTK pitää tärkeänä, että yhteiskunnan huoltovarmuuden hoitamiseen tarvittavia kokonaisresursseja tarkastellaan säännöllisesti. Tarkastelu voidaan tehdä osana huoltovarmuusselonteon valmistelua. Samassa yhteydessä voidaan arvioida lakiuudistuksen vaikutuksia sekä rahoitusratkaisun mahdollisia uudistustarpeita.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

-

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

-

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huoltovarmuuskeskuksen muuttuminen valtion virastoksi muuttaa henkilöstön palvelussuhtelajin virkasuhteeksi. Esityksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen muuttaminen virastoksi selkeyttäisi työntekijöiden virkavastuuta.

Esityksen mukaan samat työntekijät hoitavat Huoltovarmuuskeskuksessa tällä hetkellä sekä viranomais- että ei-viranomaistehtäviä, joten henkilöstön jakaminen työsuhteisiin ja virkasuhteisiin työntekijöihin olisi käytännössä haasteellista ja resurssitehokkuuden kannalta epätarkoituksenmukaista. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät ovat enenevässä määrin viranomaisyhteistyötä sisältäviä.

Valtiolla käytetään pääasiallisena palvelussuhdelajina virkasuhdetta. On myös perusteltua, että samassa virastossa on käytössä yksi palvelussuhdelaji. Kahden palvelussuhdelajin hallinta aiheuttaa lisätyötä ja haasteita esimerkiksi yhdenvertaisen kohtelun varmistamisessa rekrytointimenettelyissä. Rekrytointeja käynnistettäessä on tiedettävä laajasti perusteet, jonka mukaan tehtävän palvelussuhdelajin valinta suoritetaan.

STTK yhtyy näkemykseen siitä, että virkasuhteen pääasiallinen käyttö on tässä tilanteessa perusteltua.

STTK pitää tärkeänä, että henkilöstöä informoidaan ja kuullaan muutoksista avoimesti ja henkilöstöedustajat osallistetaan muutoksen suunnitteluun ja toteutukseen.

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Esityksen mukaan lain toimivuutta seurataan mm. Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmässä ja Huoltovarmuuden yhteistyöryhmässä. Lisäksi esityksen mukaan huoltovarmuusselonteon uudistamisen yhteydessä on mahdollisuus arvioida lain toimivuutta.

STTK pitää tärkeänä, että huoltovarmuusselonteon valmistelun yhteydessä arvioidaan huolellisesti lakiuudistuksen vaikutuksia ja erityisesti huoltovarmuuden ohjausjärjestelmän ja rahoitusratkaisun toimivuutta.

Ahtiainen Minna
STTK ry.